

Noor Asharaf

Assistant Professor (Guest Faculty)

Dept. of Persian, MMHAPU, PATNA

Email: ashrafjnu@gmail.com

E-Content

Sem-1, Paper code: 103

Persian (M A)

Topic: Pahlavi Dynasty (Iranian Royal Dynasty), Cont...

در مرداد ۱۲۹۳ جنگ جهانی اول آغاز شد و رضاشاه به عنوان یکی از سربازان قوای قزاق (طرفدار روسیه) در درگیری با ملیون (طرفدار آلمان) حضور داشت. او بیشتر دوران جنگ جهانی را در غرب ایران سپری کرده و تحت فرماندهی عبدالحسین میرزا فرمانفرما جنگید. این دوره برای رضاشاه تجربه‌ای شد تا با مناسبات قدرت و سیاست آشنایی بیشتری پیدا کند. رضاشاه چه در جایگاه پادشاه و چه در جایگاه نخست‌وزیر و وزیر جنگ، کارهایی کرد که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از:

* حفظ تمامیت ارضی ایران. * ساخت راه‌آهن سراسری ایران (از دریای خزر تا خلیج فارس) * راهسازی سراسری در کل کشور * ساخت جاده مخصوص پهلوی (خیابان ولی‌عصر کنونی در تهران) * متحدالشکل کردن لباس مردان، دستور به سر گذاشتن کلاه پهلوی به جای دستار و فینه و اجباری کردن کت و شلوار و کفش مردانه به جای لباس‌های سنتی در سال ۱۳۰۳ خورشیدی (در پست نخست‌وزیری) * کشف حجاب اجباری (تغییر لباس زنان از پیچه و روپند به لباس و کلاه فرنگی و بازکردن صورت) * تهیه و تصویب نخستین قانون مدنی ایران * بنیان‌گذاری ثبت اسناد * بنیان‌گذاری ثبت احوال و اجباری کردن برگزیدن نام خانوادگی و صدور شناسنامه * لغو کاپیتولاسیون (مربوط به معاهده ترکمانچای) * متحدکردن نیروهای نظامی و تشکیل ارتش ایران و تصویب قانون نظام وظیفه عمومی * بنیان‌گذاری بانک سپه * بنیان‌گذاری بانک ملی ایران * بنیان‌گذاری بانک فلاحی (بانک کشاورزی کنونی) *

بنیان‌گذاری بیمه ایران * بنیان‌گذاری رادیو ایران * بنیان‌گذاری دانشگاه تهران *
بنیان‌گذاری خبرگزاری پارس (خبرگزاری ایرنا کنونی) * بنیان‌گذاری فرهنگستان ایران *
بنیان‌گذاری کارخانجات نساجی مازندران * تغییر تقویم رسمی ایران از تقویم هجری
قمری به تقویم خورشیدی جلالی (تغییر ماه‌های برجی مانند حَمَل و ثور به ماه‌های اوستایی مانند
فروردین و اردیبهشت) * تغییر واحد پولی مسکوکات طلا از «تومان» به «پهلوی» در سال
۱۳۰۵ و مسکوکات نقره از دینار و «قران» به «ریال» در سال ۱۳۱۰.

از سرگیری چاپ و نشر منظم اسکناس زیر نظر بانک ملی ایران که تا پیش از این زمان، تنها در
دوره ناصرالدین شاه آن هم توسط بانک شاهنشاهی ایران رواج داشت. * تغییر نام رسمی کشور
در زبان‌های خارجی و مجامع بین‌المللی از «پرشیا» به «ایران» در سال ۱۳۱۴. * تغییر تقسیمات
کشوری از ۴ ایالت (آذربایجان، کرمان و بلوچستان، فارس، خراسان) به ۱۰ استان در ۱۴ بهمن
۱۳۱۶ و تغییر نام واحدهای تقسیمات کشوری از ایالت، ولایت و بلوک
به استان، شهرستان، بخش و دهستان که از متون باستانی استخراج شده بود. * تغییر نام بسیاری از
شهرها (نظیر دزدآب به زاهدان، گچ قره‌گلی به گچساران، ناصری به اهواز، صحرا و استرآباد
به گرگان، خبیص به شهداد، قمشه به شهرضا، بارفروش به بابل، هارون آباد به شاه آباد (اسلام‌آباد
غرب کنونی)، دهکرد به شهرکرد، دهنو به نوشهر، پهره به ایرانشهر، سخت سر به رامسر، مشهدسر
به بابلسر، حسین‌آباد پشتکوه به ایلام، منصورآباد پشتکوه به مهران، ساوجبلاغ مگری به مهاباد،
تون به فردوس، آق قلعه به پهلوی دژ، انزلی به پهلوی، ارومیه به رضائیه، ترشیز به کاشمر، کرمان
و بلوچستان به مکران) که نام بسیاری از آن‌ها تاکنون پابرجا مانده‌است. * تغییر نام معابر شهری:
محلّه به برزن، پاساژ به تیمچه، بند به دربند، پس کوچه به بن‌بست * تغییر نام وزارتخانه‌های
ایران که تا آن زمان بیشتر عربی بود به فارسی روان.

تغییر اصطلاحات علمی، صنعتی و شهری: این کار، ابتدا از ارتش و توسط شخص رضاخان (به
عنوان وزیر جنگ در ۱۳۰۰ ش) شروع شد و در ادامه فرهنگستان ایران آن را ادامه داد. بدین
ترتیب که آن اداره به تمام مؤسسه‌های دولتی اعلام کرد واژه‌های تخصصی مورد استفاده خود را
فهرست کرده به این اداره بفرستند، تا معادل فارسی آن ابداع شود. برای مثال، بلدیّه به شهرداری،
عمله به کارگر، اطفائیه به آتش‌نشانی، معاون فنی به دستیار تبدیل شدند. * دستور به حفظ،

بازسازی و مرمت آثار تاریخی ایران * تأسیس نخستین موزه در ایران با نام موزه ایران باستان *
حفظ یک پارچگی و تمامیت ارضی ایران با سرکوب وابستگان به قدرت‌های خارجی یا مخالفین
داخلی و افراد متجاسر هم‌چون شیخ خزعل، اسماعیل سیمیتقو، میرزا کوچک خان، محمد تقی خان
پسیان، دوست محمدخان بارکزائی و اقبال السلطنه ماکویی * تخته قاپو کردن عشایر * بازسازی
مکان‌های تاریخی ایران از جمله آرامگاه فردوسی و آرامگاه خیام و موافقت با باستان‌شناسان
خارجی برای بررسی و کشف آثار باستانی در ایران. * ساخت صنایع دفاعی * ساخت موزه ملی
ایران * ساخت فرودگاه مهرآباد * ساخت آتشکده زرتشتیان.

مجله «پیام بهارستان» متعلق به مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، سندی بدست آمده از کتابی متعلق
به شیخ آقابزرگ تهرانی را در سال ۱۳۸۸ انتشار داد که تبارنامه رضا شاه را بیان می‌کرد. این سند
توسط فهرست‌نگار مجلس شورای اسلامی سید محمد منصور طباطبایی اولین بار بدست آمد. شیخ
آقابزرگ تهرانی صاحب دانشنامه الذریعه و از بزرگترین کتابشناسان ایران بوده‌است. در این شجره
نامه که به زبان عربی نگاشته شده، نویسنده، پدر ملاعباس علی و مرادعلی سلطان را که پدر
بزرگ رضاشاه است با عبارت «السوادکوهی» نام می‌برد.

رضاشاه در حدود ۵ ماه در جزیره موریس زندگی کرد. پس از گذشت ۵ ماه، رضاشاه را به
شهر ژوهانسبورگ انتقال دادند. سرانجام رضاشاه در ۴ مرداد ۱۳۲۳ هجری خورشیدی در اثر سکته
قلبی در ژوهانسبورگ درگذشت. در تظاهرات ۱۳۹۶ ایران دسته‌ای از شعارها به ایران پیش از
روی کار آمدن نظام جمهوری اسلامی ارجاع داشت. این دسته از شعارها غالباً در هواخواهی شاهنشاهی
پهلوی بود. از جمله این شعارها می‌توان شعارهایی همچون «ای شاه ایران برگرد به ایران»، «شاه برگرد
شاه برگرد شاه برگرد»، «رضا شاه روح شاد»، «شاهنشاه روح شاد»، «رضا، رضا پهلوی»، «رضا
شاه معذرت معذرت»، «ولیعهد کجایی به داد ما بیایی»، «ایران که شاه نداره حساب و کتاب نداره» را
نام برد.